

Anexa nr.6

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

MORALITATE, ȘTIINȚĂ ȘI ARGUMENTARE. CERCETĂRI FILOSOFICE ÎN ETICĂ APLICATĂ, FILOSOFIA GENERALĂ A ȘTIINȚEI ȘI GÂNDIRE CRITICĂ

Domeniul de abilitare: Filosofie.

Autor: Bîgu Dragoș

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

În această teză de abilitare, pe baza căreia doresc să obțin titlul de conducător de doctorat în domeniul Filosofie, am prezentat în mod sumar realizările mele originale în acest domeniu de după susținerea tezei de doctorat și am prezentat planul de dezvoltare al carierei mele academice și de cercetare.

După o succintă prezentare a carierei mele didactice și de cercetare, am prezentat, în prima parte, contribuțiile mele originale în trei domenii: filosofia generală a științei, etică și gândire critică. Filosofia generală a științei a reprezentat domeniul tezei mele de doctorat și principalul meu domeniu de interes în următorii ani de după susținerea acesteia. Lucrările din această perioadă reprezintă o continuare a tezei mele de doctorat, care analizează teza incomensurabilității formulată de Thomas Kuhn. Aceste lucrări se înscriu pe trei direcții.

În primul rând, o serie de lucrări reconstruiesc și examinează teza incomensurabilității lingvistice, dezvoltată de Kuhn cu precădere în ultima perioadă a carierei sale. Obiectivul principalei mele lucrări pe această temă, articolul „A Similarity-Based Approach of Kuhn's No-Overlap Principle and Anomalies”, reprezintă o reconstrucție a principiului nesuprapunerii, formulat de Kuhn în ultima parte a carierei sale, și a anomaliilor. Dezvoltând o observație kuhniană, elaborez un model formal, bazat pe conceptul de distanță psihologică între obiecte, prin care explic rolul principiului nesuprapunerii și apariția anomaliilor. Totodată, aduc o serie de obiecții modelului dezvoltat de Andersen, Barker și Chen în cartea *The cognitive structure of scientific revolutions* (Cambridge University Press, 2006). Pe aceeași temă a incomensurabilității lingvistice, am realizat, în lucrarea „O perspectivă conceptuală asupra revoluțiilor științifice”, un studiu de caz asupra Revoluției Chimice inițiate de Lavoisier, din această perspectivă conceptuală, în care am arătat modul în care vechea grilă conceptuală este înlocuită treptat de cea nouă.

A doua direcție de cercetare în domeniul filosofiei științei este alegerea teoriei științifice, într-o perspectivă bazată pe valori. Articolul central pe această temă, „The Place of Values in Scientific Knowledge”, examinează distincția dintre valori epistemice și non-epistemice, precum și rolul acestora în alegerea teoriei. De asemenea, într-un alt articol, am elaborat un studiu de caz detaliat în care am arătat că valorile epistemice au un rol semnificativ în Revoluția din chimie, prin care teoria oxigenului a înlocuit teoria flogistonului.

ACADEMIA ROMÂNĂ SCOSAAR

Cea de-a treia direcție de cercetare în domeniul filosofiei științei privește abordarea evoluționistă a dezvoltării cunoașterii științifice. Într-o serie de articole și lucrări prezentate în conferințe, am examinat în ce măsură grila conceptuală evoluționistă, bazată pe variație, selecție și păstrare, precum și conceptul de genă pot fi translatate la nivelul dezvoltării cunoașterii științifice. Am ajuns la concluzia că o astfel de translatare generală nu poate clarifica într-un mod semnificativ natura evoluției științifice. Totuși, teoria evoluționistă poate fi utilă punctual pentru explicarea unor elemente ale evoluției științei.

Al doilea domeniu de interes, care m-a preocupat primordial în ultimii zece ani, este etica aplicată, cu precădere în domeniul afacerilor. În domeniul eticii în afaceri, am elaborat o carte, intitulată *Etica în afaceri. Structuri conceptuale și aplicații* (Editura ASE, 2014). În primele două capitole ale acesteia discut modul în care teoriile etice generale, precum și cele construite pentru domeniul afacerilor, abordarea libertariană și teoria interesului lămurat, pot fi aplicate la probleme din domeniul afacerilor. În următoarele capitole, examinez diverse probleme etice privind relația dintre companii și stakeholderi: angajați, consumatori și societate. Într-o serie de articole, discut, de asemenea, o serie de aspecte ce țin de relația dintre companii și stakeholderi. În privința relației angajator-angajat, examinez o serie de probleme ce țin de drepturile angajaților – nediscriminare, viață personală, dreptul angajaților de a participa la decizii – precum și de alte probleme ce țin de această relație. În privința relației producător/retailer-consumator, principala problemă de care am fost interesat a fost cea a inducerii în eroare, pe care am analizat-o într-o serie de lucrări.

A doua direcție de cercetare privește etica în sectorul public, în privința căreia am elaborat o serie de lucrări privind fundamentele eticii în sectorul public – distincția dintre aceasta și etica în sectorul privat, natura conceptului de interes public – precum și unele care examinează probleme etice în domenii specifice: utilizarea inteligenței artificiale în sectorul public, ghionturile folosite în sectorul public.

Un al treilea domeniu de interes este gândirea critică. Utilizez aici această etichetă într-un sens general, care se referă la diverse aspecte ce țin de argumentare. Cea mai importantă lucrare elaborată de mine în acest domeniu este *Elemente de gândire critică. Repere teoretice și aplicații pentru științele sociale* (Editura Pro Universitaria, 2022). Acest volum, care are în centrul său noțiunea de argumentare, tratează o serie de teme standard de gândire critică, dar și unele teme care se regăsesc

ACADEMIA ROMÂNĂ SCOSAAR

mai rar în astfel de lucrări, cum ar fi argumentul instrumental. De asemenea, alte teme, cum ar fi distincția corelație-cauzalitate sau definiția, sunt tratate într-o manieră semnificativ diferită de cea a altor lucrări similare.

Alături de această carte, am elaborat câteva lucrări privind două tipuri de argumentare: argumentarea prin analogie utilizată în domeniile moral și legal și argumentarea instrumentală. Cea de-a doua temă m-a condus în domeniul teoriei deciziei raționale. Astfel, problema principală de care am fost interesat în două articole a fost în ce măsură se poate susține că anumite acțiuni umane sunt iraționale, în sens instrumental. În același domeniu al gândirii critice, am participat la două proiecte de cercetare, al căror principal obiectiv consta în identificarea modului în care abilitățile și dispozițiile de gândire critică sunt utile pe piața actuală a muncii și a modului în care acestea pot fi îmbunătățite. Pentru atingerea obiectivelor acestor proiecte, au fost utilizate o serie de metode empirice de cercetare, cum ar fi focus-grupul și interviuri aprofundate, ceea ce mi-a oferit oportunitatea unui tip de cercetare diferit de cel pe care îl realizez de obicei.

În cea de-a doua parte a tezei de abilitare, am prezentat câteva linii de cercetare pe care doresc să le dezvolt în continuare în aceleași trei domenii. În domeniul eticii, intenționez să urmez trei direcții de cercetare: etica în domeniul inteligenței artificiale, etica medicală și aspecte etice privind implementarea ghionturilor. În domeniul filosofiei generale a științei, sunt interesat de modul în care volumul *The last writings of Thomas Kuhn* (Kuhn, 2022), care cuprinde manuscrisul nefinalizat al cărții *The Plurality of Worlds: An Evolutionary Theory of Scientific Development*, modifică concepția lui Kuhn asupra temelor care m-au preocupat în teza de doctorat și în perioada următoare. În fine, în domeniul gândirii critice, intenționez să examinez în continuare tema argumentului analogic, de această dată în matematică și logică. De asemenea, doresc să examinez sofismul pantei alunecoase, dar și altele sofisme, dintr-o perspectivă diferită de cea standard. Am încheiat cu o scurtă secțiune în care prezint planul meu de dezvoltare a carierei didactice. În această privință, intenționez să elaborez, alături de colegii mei, un suport de curs pentru disciplina Etică și integritate academică, cu un accent pe problemele specifice cercetării economice.

